

ספרי' - אוצר החסידים - ליובאוויטש

היכל תשיעי
קובץ שלשלת האור
שער שלישי

לקוטי שיחות

בתרגום חפשי ללשון הקודש

על פרשיות השבוע, חגים ומועדים

•

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנתם מענדל

זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

•

שלח

(חלק בג שיחה א)

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים ושלוש לבריאה

שנת הקהל

מחזור הראשון של לימוד הלקוטי שיחות

שבוע פרשת שלח, (אדה"ק) חידד סיון; (בכל העולם) טר-כא סיון, ה'תשפ"ג (ב)

LIKKUTEI SICHOT
TARGUM L'LOSHON HAKODESH

Copyright © 2023
by

KEHOT PUBLICATION SOCIETY
770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213
(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718
editor@kehot.com / www.kehot.org

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without prior permission from the copyright holder.

The Kehot logo is a registered trademark of Merkos L'Inyonei Chinuch.

For dedications of the weekly Sichos, please contact us at: dedications@kehot.com

שלח

הטבע – הסכים משה רבינו לשלוח את המרגלים].

ואם כן, אינו מובן: למה תלה זאת הקב"ה בדעתו של משה, ולא ציוה על כך מלכתחילה בעצמו?

ועוד צריך להבין:

בנוגע למרגלים כתב רש"י, "אותה שעה כשרים היו", וכמובן גם בשכל הפשוט, שמאחר שנבחרו על-ידי משה רבינו עצמו, בודאי היו אלו (לא רק "כשרים" בכלל, אלא) המתאימים ביותר לשליחות מסוימת זו.

ואם כן, איך יתכן שאירע להם שינוי גדול כל-כך, מן הקצה אל הקצה, עד שלא זו בלבד שלא מילאו את השליחות כדבעי, אלא אף הביאו עי"ז על ישראל, בכיה לדורות"¹⁰?

ב. ויובן בהקדם הביאור במה שמצינו, שמטרת שליחות זו היתה (בכללות) שני ענינים:

(א) לברר את הפרטים הנוגעים לכיבוש הארץ – "וראיתם גו' החזק גו' המעט גו' הבמחנים גו'"¹¹.

(ב) לברר את הפרטים אודות הארץ גופא – "הטובה היא גו' השמנה היא גו'"¹², וחלק זה (השני) שבשליחותם היה נוגע עד כדי כך, שמשה הורה

א. על הפסוק "שלח לך אנשים" אמרו חז"ל, "שלח לך – לדעתך"², היינו ששילוח המרגלים היה תלוי בדעתו של משה, ואילו "אני איני מצוה אותך"³.

וצריך להבין: משה רבינו היה עבד נאמן של הקב"ה⁴. ומזה מובן, שדעתו של משה שיש לשלוח את המרגלים נבעה מכך שכן היתה דעתו של אדונו (הקב"ה). וכפי שהכתוב עצמו⁵ מעיד, "וישלח אותם משה גו' על פי ה'" – ברשותו של הקב"ה⁶. הרי שענין שילוח המרגלים (מצד עצמו) היה דבר טוב ורצוי⁷.

[וכביאור הרמב"ן⁸, שהדרך הרגילה לכבוש ארץ היא על-ידי שילוח מרגלים תחילה, כדי לבחון מהי הדרך הטובה והנוחה ביותר "לכבוש את הארץ"; וכיון ש"אין סומכין על הנס" ויש חובה להתכונן למלחמה בדרך

(1) סוטה לד, רע"ב. ועד"ז בתנחומא פרשתנו ה (בסופו). במדב"ר פט"ז, ח. הועתק בפרש"י עה"ת עה"פ.

(2) כ"ה בע"י, פרש"י עה"ת ועוד. ובגמ' לפנינו "וודעתך". ובתנחומא ובמדב"ר שם: לעצמך.

(3) רש"י סוטה שם. ועד"ז בפירושו עה"ת עה"פ.

(4) ראה בהעלותך יב, ז.

(5) פרשתנו יג, ג.

(6) רש"י עה"פ.

(7) ראה גם אוה"ח ריש פרשתנו.

(8) ריש פרשתנו.

(9) פרשתנו יג, ג. ומקורו בתנחומא פרשתנו

ד. במדב"ר פט"ז, ה. זח"ג קנח, סע"א.

(10) תענית כט, א.

(11) פרשתנו שם, יח"ט.

(12) שם, יט"כ.

— מלשון הבנה (כמו: דבר כי שומע עבדך²²).

וכן הוא גם לענין הכניסה לארץ ישראל: הן אמת שהקב"ה הודיע לבני ישראל שזוהי ארץ טובה ורחבה גו' — אבל רצונו של הקב"ה שבני ישראל יראו ויווכחו בטוב שבארץ ישראל גם בשכלם הם.

ולכן ציוה משה רבינו להביא מפרי הארץ, כדי שרצונם של בני ישראל להכנס לארץ ישראל יהיה (לא רק מפני שכן ציוה הקב"ה, וממילא הולכים הם אחר ציווי ה' ("נעשה" — אלא) גם מצדם הם, שיבינו בשכלם כי ראוי לרצות להכנס לארץ ישראל להיותה ארץ טובה ורחבה לאמתית.

וכך גם בנוגע לחלק האחר (והראשון) שבשליחותם — לברר מהי הדרך הראויה לכבוש את ארץ ישראל, שהכוונה בזה היתה שבני ישראל יראו ויווכחו בשכלם כי "יכול נוכל לה"²³.

וזהו גם הטעם לכך שהקב"ה לא ציוה על שילוח המרגלים, אלא "שלח לך — לדעתך". מאחר שהמכוון בשילוח המרגלים הוא לפעול בבני ישראל "נשמע" בנוגע לכניסה לארץ, גם השילוח גופא היה באופן של "לדעתך" — משום שכן נדרש מצד הדעת (ולא רק באופן של "נעשה", מפני ש"אני מצוה לך").

ד. ועפ"ז יובן גם כיצד המרגלים — ש"אותה שעה כשרים היו" — יכלו

להם, והתחזקתם ולקחתם מפרי הארץ¹³: אע"פ שעל-ידי הלקיחה "מפרי הארץ" יעמידו עצמם בסכנה (שיכירו רואיהם כי מרגלים הם¹⁴), מכל מקום, עליהם להתחזק ולהתאמץ להביא "מפרי הארץ".

ואינו מחוור: הן אמת שאינה דומה ראייה לשמיעה¹⁵, ולכן, מבלי הבט על כך שכבר הודיע הקב"ה לישראל שארץ ישראל היא "ארץ טובה ורחבה גו' ארץ זבת חלב ודבש"¹⁶, והרי בני ישראל הם "מאמינים בני מאמינים"¹⁷ [ובפרט שבענינו לא נזקקו לאמונה, שהרי בודאי "הדרים במצרים" ידעו מהנעשה בארץ ישראל¹⁸] — עדיין אין להשוות זאת לראיית פירות הארץ, שהיה בכחה לגרום לבני ישראל שמחה יתירה ("לעלות שם בשמחה"¹⁹),

אבל מכל מקום, האמנם נחוץ הדבר כל-כך, עד שיש לסכן לשם כך את חייהם של המרגלים!?

ג. ואחד הביאורים בזה:

אמנם יסוד קיום התורה הוא הקדמת נעשה לנשמע²⁰, אבל אעפ"כ "נעשה" בלבד אינו מספיק, ומוכרח להיות גם (לאחר "נעשה"), "ונשמע"²¹

13 שם, כ.

14 רמב"ן וספורנו עה"פ.

15 ראה מכילתא יתרו יט, ט.

16 שמות ג, ת. ועוד.

17 שבת צז, א.

18 ראה רמב"ן ריש פרשתנו הנ"ל בפנים.

19 לשון הרמב"ן שם.

20 ראה שבת פח, א.

21 וזהו אחד מהביאורים בזה שלא הספיקה

אמירת "נעשה" (משפטים כד, ג), והוצרכה להיות עוד אמירה, "נעשה ונשמע" (שם ז).

22 ש"א ג, ט"י.

23 פרשתנו יג, ל.

נסי, הרי אין מקום לענין של שילוח מרגלים].

ונמצא שאמירתם „לא נוכל לעלות“ אינה רק הוספה על השליחות, אלא יתר על כן – היא היפך השליחות.

ה. תורה מלשון הוראה²⁸. ומזה מובן, שבתורה ישנה גם הדרכה והוראה כיצד להנצל מטעות המרגלים.

ומהי העצה?

שם הפרשה (על-פי מנהג ישראל) הוא „שלח“²⁹, מלשון שליחות.

על יהודי לדעת שגם כאשר הוא מתעסק בעבודה של „נשמע“, להבין בשכלו, „לדעתך“, עליו לזכור בכל עת שהוא עושה זאת בתור שליח של משה – לא משום שחשקה נפש להבין את הדבר, אלא מפני שכן הוא רצון העליון.

ואזי מובטח לו שלא יכשל לא רק ב„נעשה“ אלא גם ב„נשמע“ – הדבר מבטיח שהשכל יהיה שכל אמיתי שיבוא לידי מסקנא אמיתית.

ענינו של שכל הוא – לבחון ולברר את המושכל כפי שהוא לאמיתותו. על האדם לבטל את כל הנטיות האישיות וכו', ולקרב ולכוון עצמו אל הדבר שמבקש להבין.

כאשר שכלו של אדם מעמיק בענין מסוים רק לשם תענוג אישי וכו', אזי אין מושללת התערבות של נטיות אישיות וכו', והוא אף עלול לנסות „להתאים“ את המציאות לדעתו.

להגיע לנפילה כזו, עד שאמרו „לא נוכל לעלות“²⁴:

כיון שענין השליחות היה „נשמע“, לחקור ולבחון את ענין הכניסה לארץ על-פי שכל, יכלה להיות להם טעות בשיקול הדעת,

– שהרי כל דבריהם של המרגלים אודות ארץ ישראל והיושבים בה, „עז העם .. וגם ילידי הענק גו“²⁵, היו דברי אמת²⁶. ואף מסקנתם כי „לא נוכל לעלות“ (היינו שעל-פי טבע אי אפשר לכבוש את ארץ ישראל) יש לה מקום בשכל.

ונמצא, שהמרגלים קיימו (לדעתם) את השליחות שלשמה נשלחו.

ונקודת טעותם היתה (בעצם הדבר) שהוסיפו מסקנא, „לא נוכל לעלות“: משה רבינו לא שאל מלכתחילה לדעתם אם אפשר לכבוש את ארץ ישראל אם לאו. הוא שלח אותם רק על-מנת לברר כיצד נוח יותר לכבושה;

ואדרבה: מזה גופא שמשה שלח אותם לתור את הארץ, לחקור ולבחון את הדרך לכבוש את ארץ ישראל, מוכח ש„יכול נוכל לה“ גם בדרך הטבע²⁷,

[שכן אם הכניסה לארץ היא באופן

(24) שם, לא.

(25) שם, כח. וכן שם לבי.ג.

(26) ראה רמב"ן שם. לקו"ש חלק ח"י ע' 142 ואילך.

(27) ומה שענה כלב (שם, ל) „עלה נעלה“ – „אפילו בשמים כו“ (רש"י שם. וראה רש"י שם לפני: קרע לנו את הים כו'. נת' בלקו"ש ח"ח ע' 88 ואילך), למעלה מן הטבע – הוא רק לפי דבריהם שע"פ טבע „לא נוכל לעלות“, שלו היא כדבריהם „עלה נעלה גו' יכול נוכל לה“.

(28) זח"ג נג, ב.

(29) וברמב"ם (סדר תפלות לכל השנה) – שלח לך.

אבל הזוכר את היותו שליח („שלח“), ו„שלוחו של אדם כמותו“³³ – לשליח אין מציאות אישית וכל מציאותו היא מציאות המשלח³⁴,

ובזה גופא – הוא שלוחו של משה, ומשה רבינו הוא מדת האמת³⁵, היינו שהשליח נשאר דבוק וקשור למשה רבינו (מדת האמת) מבלי למוש ממנו; מחשבתו כל העת היא (לא אודות עצמו, אלא) על כך שהוא הולך בשליחות של משה רבינו,

אזי הוא אינו נעשה משוחד, וממילא הוא ממלא את השליחות לתור את הארץ (הדורשת שכל והבנה אמיתית) בשלימות, ואומר³⁶ „טובה הארץ אשר ה' אלקינו נתן לנו“,

וזה מביא לידי כיבוש הארץ לגבולותיה, עד לקיום היעוד³⁷ „ירחיב ה' אלקיך את גבולך“, בביאת משיח צדקנו, במהרה בימינו ממש.

(משיחת ש"פ שלח תשל"ג)

וזהו אחד הביאורים לענין השוחד, אשר עליו אומרת התורה, „השוחד יעור עיני חכמים ויסלף דברי צדיקים“³⁰. דלכאורה:

מאחר שתורת אמת מעידה שמדובר כאן ב„חכמים“ ו„צדיקים“, הרי הם בודאי חכמים וצדיקים אמיתיים. ואם כן, איך יתכן שיקחו שוחד מלכתחילה?

אלא – לפי שענין השוחד הוא (לא רק קבלת ממון (וכיוצא בזה) המובילה לאמירת שקר גלוי, אלא) כל זמן שמחשבת האדם אינה אודות המציאות כמות שהיא, כי אם אודות עצמו ומציאותו האישית³¹. ואזי אי אפשר שתהיה לו הבנה אמיתית במושכל כפי שהוא באמת.

וזה היתה הסיבה (לטעות ו)נפילת המרגלים: היה חסרון באופן הביטול שלהם למשה רבינו, שלא הורגש גם בשעה שעסקו בענין של „ונשמע“, לתור את הארץ.

ומאחר שהרגישו את מציאותם, אזי ראיית „הנפילים בני הענק“ הטילה עליהם פחד עד כי „ונהי בעינינו כחגבים“³², וזה נעשה ענין של שוחד שהטה את שכלם, עד שאמרו „לא נוכל לעלות“.

(30) שופטים טז, יט.

(31) עיין סה"מ ע"ר ע' קו.

(32) פרשתנו יג, לג.

(33) ברכות לד, ב (במשנה). וש"נ.

(34) ראה בארוכה לקח טוב (להר"י ענגל) בתחלתו – ג' האופנים בשליחות. לקו"ש חכ"ב ע' 161.

(35) ראה סנהדרין קיא, א: מדת אמת ראה. שמו"ר פה, י. ועוד.

(36) דברים א, כה. ולהעיר שלא הזכירו שם דברי (שאר) המרגלים. וראה שיחת מוצאי ש"פ שלח תשל"ט.

(37) ראה יב, כ. שופטים יט, ח.

